

Juridisk Publikation

STOCKHOLM - UPPSALA - LUND - GÖTEBORG - UMEÅ

Sara Muhieddine

Innan döden står för dörren; efter döden knackat på
– är bröstarvinges rätt till laglott tidsbegränsad?

Särtryck ur häfte 2/2019

INNAN DÖDEN STÅR FÖR DÖRREN; EFTER DÖDEN KNACKAT PÅ – ÄR BRÖSTARVINGES RÄTT TILL LAGLOTT TIDS- BEGRÄNSAD?

Av Sara Muhieddine¹

Innan döden står för dörren är var och en fri att förfoga över sin egendom – det är först när döden knackat på som vissa i livet företagna åtgärder kan komma att få konsekvenser för de efterlevande. Den avlidnes bröstarvingar har en lagstadgad rätt till laglott i kvarlåtenskapen. Om den avlidne testamenterat bort eller disponerat över sin egendom på sådant sätt att bröstarvinges rätt till laglott kränkts har bröstarvingen att vidta åtgärder för att rätten därom inte ska gå förlorad. Vad som väckt mitt intresse är den situation där både testamente och gåva given för dödsfalls skull är för handen. Hur förhåller sig nämnda situation till de aktuella rättsreglerna? Kan tidsfristerna för återopande av rätten till laglott och det förstärkta laglottsskyddet ha inverkan på det materiella utfallet? Hur ska i sådana fall ett eventuellt återbäringsvärde för gåva i förhållande till laglotsanspråket beräknas?

I. INLEDNING

I Sverige är testationsfriheten begränsad genom bröstarvinges ovillkorliga rätt till laglott i den avlidnes kvarlåtenskap.² I de fall en testator³ efterlämnar bröstarvingar har denne således enbart en begränsad möjlighet att utöva inflytande över vad som ska hända med behållningen i boet vid sitt frånfälle. Laglottens fortvaro har vid ett flertal tillfällen varit uppe för diskussion och ett av de grundläggande motiven bakom viljan att upphäva laglottsskyddet har grundat sig på valfriheten för individen att själv få besluta över sin egendom.⁴ Sedan samhället tagit ett större ansvar för försörjning på individnivå, samt att medellivslängden i Sverige markant ökat efter laglottens inträde, har det blivit

¹ Juriststudent, termin 9 vid Uppsala universitet. Artikeln baseras på ett arbete författad under fördjupningskursen Förmögenhetsrättslig familjerätt vid Uppsala universitet. Jag vill rikta ett särskilt tack till Margareta Brattström, professor i civilrätt, för hennes goda handledning under arbetets gång och hennes uppmuntrande knuff i ryggen.

² Jfr härom bl.a. ärvdabalken (1958:637) 7:1; Brattström, M., Singer, A., Rätt arv, uppl. 4, lustus förlag AB, Uppsala 2015, s. 113; Walin, G., Ärvdabalken Del I (1–17 kap.) Arv och testamente, uppl. 5:2, Norstedts Juridik AB, Stockholm, s. 166 ff.

³ Notera att olika begrepp kan komma att användas i artikeln beroende på huruvida den avlidne förfogat över sin kvarlåtenskap genom testamente eller gåva under den avlidnes livstid. Begrepp såsom *den avlidne*, *testator* och *gåvogivare* kan således komma att användas avseende samma person även om begreppen inte nödvändigtvis är synonyma i andra sammanhang.

⁴ Jfr Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, uppl. 7 (21 februari 2019, Zeteo), inledningen till 7 kap. under rubriken Dagens diskussion kring laglottssystemet.

svårare att motivera laglottens fortvaro på grundval av bröstarvingars bristande försörjningsförmåga.⁵ Laglotten förefaller emellertid ha fått leva kvar med stöd av känslargument om att viss rättvisa ändå ska kunna uppnås mellan den avlidnes bröstarvingar.

Syftet med förevarande framställning är att utreda förhållandet mellan tidsfristerna för återopande av jämkningsregeln för utfående av laglott, vilken regleras i ärvdabalken (ÄB) 7:3, och för det förstärkta laglottskyddet som återfinns i ÄB 7:4. Avstamp tas i hur nämnda bestämmelser förhåller sig till varandra, samt huruvida den första bestämmelsen är en förutsättning för den andras tillämpning. Det huvudsakliga intresset för artikeln ligger i det materiella utfallet av tidsfristernas effekt och för att uppnå syftet är det nödvändigt att övergripande redogöra för reglernas innebörd innan en faktisk jämförelse tar vid.

2. ÄRVDABALKENS LAGLOTTSSKYDD

2.1 ALLMÄNT OM DEN LEGALA ARVSORDNINGEN OCH RÄTTEN TILL LAGLOTT

I de fall där den avlidne inte upprättat ett testamente regleras den legala arvsordningen av ÄB:s andra kapitel om skyldemans arvsrätt och i tredje kapitlet om makes arvsrätt. Av ÄB 2:1 följer att den avlidnes närmsta arvingar avser dennes bröstarvingar. För det fall den avlidne var gift ärver emellertid den avlidnes make före gemensamma bröstarvingar medan den avlidnes särkullbarn har att utfå sitt arv direkt, vilket framgår av ÄB 3:1.

Har den avlidne förfogat över sin kvarlåtenskap genom förordnande i formriktigt upprättat testamente kan den lagstadgade ordningen ha satts ur spel. Bröstarvingar har en ovillkorlig rätt till laglott, vilken enligt ÄB 7:1 utgör hälften av den ursprungliga arvslotten en bröstarvinge annars hade utfått med stöd av den legala arvsordningen.⁶ Om den avlidne har testamenterat bort hela sin kvarlåtenskap till förfång för bröstarvinges laglott åligger det bröstarvingen att vidta åtgärder för att tillvarata sin rätt för att rätten till laglott inte ska gå förlorad.⁷

2.2 ÄB 7:3 – PÅKALLANDE AV JÄMKNING I TESTAMENTE FÖR UTFÅENDE AV LAGLOTT

2.2.1 FÖRSTA STYCKET – PÅKALLANDE OCH VERKAN AV JÄMKNING I TESTAMENTE

Om en bröstarvinges laglott blivit kränkt med anledning av testamente har bröstarvingen enligt ÄB 7:3 st. 1 en möjlighet att påkalla jämkning av det samma för att testamentet inte ska ges verkan fullt ut. Har den avlidne enbart

5 Jfr bl.a. Brattström, M., Singer, A., Rätt arv, s.198 ff.

6 Brattström, M., Singer, A., Rätt arv, s. 113.

7 Se härom nedan avsnitt 2.2, samt 2.3.

gjort ett enda förordnande i sitt testamente avseende hela eller del av kvarlåtenskapen och överstiger denna hälften av boets totala värde, ska förordnandet efter jämkning nedsättas till att endast utgöra hälften av bröstarvinges arvslott för att bröstarvingen ska kunna erhålla sin rätt till laglott därur.⁸

Innehåller testamentet flera olika förordnanden, uppställer andra meningen i ÄB 7:3 st. 1 förordnandenas inbördes hierarki i de fall där testators vilja inte klart framgår av testamentet. I refererad mening anges nämligen att legat ska utgå före förordnande till universell testamentstagare och att saklegat ska utgå före penninglegat. Därutöver bör en proportionell nedsättning av testamentstagares respektive andel ske för att tillgodose bröstarvinges laglottanspråk.⁹

Skulle det testamenteriska förordnandet utgöra en förmån för en av den avlidnes bröstarvingar anses förordnandet inte vara ett verkligt förfogande intill den gynnade bröstarvingens laglott.¹⁰ Bröstarvingen har nämligen att avräkna vad denne mottager genom förskott på arv eller testamente mot sin laglott, om inget annat följer av testamente, föreskrift eller omständigheterna i övrigt (ÄB 7:2).¹¹ Nedsättning av eventuellt överskott efter avräkning som kränker övriga bröstarvingars rätt till laglott ska i sådana fall ske.¹² Om testator däremot skulle ha angett att bröstarvingen ska erhålla vad som testamenterats, samt i övrigt ta del av kvarlåtenskapen, ska nedsättning istället ske med hänsyn till hela det till bröstarvingen testamenterade beloppet. Råder det konkurrens mellan flera förordnanden ska nedsättningen ske proportionellt.

2.2.2 ANDRA STYCKET – EFTERLEVANDE MAKES ARVSRÄTT VID JÄMKNING I TESTAMENTE

Vid jämkning i testamente till förmån för annan än efterlevande make äger inte maken erhålla rätt till kvarlåtenskapen före gemensamma bröstarvingar i enlighet med ÄB:s tredje kapitel, vilket framgår av ÄB 7:3 st. 2. Anledningen härtill är att efterlevande makes arvsrätt anses ha satts ur spel genom testamentet och maken har således inte bättre rätt till den borttestamenterade delen av kvarlåtenskapen.¹³ Bröstarvingarna, såväl gemensamma som särkullbarn, har

8 Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:3 under rubriken Första stycket; Brattström, M., Singer, A., Rätt arv, s. 113.

9 Jfr ÄB 11:2; Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:3 under rubriken Första stycket. En annan ordning kan vara tänkbar om det går att tolka en sådan vilja hos testatorn. Exempelvis skulle ett legat kunna sättas ned proportionellt med ett universellt förordnande ifall det kan antas ha varit testators vilja att universell testamentstagare inte ska missgynnas.

10 Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:3 under rubriken Första stycket.

11 Jfr Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:2 under rubriken 1. Avräkning av förskott på laglott vid arvskifte.

12 Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:3 under rubriken Första stycket.

13 Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:3 under rubriken Andra stycket, samt rubriken Testamente till förmån för annan än efterlevande make.

därmed rätt att utfå sina laglotter från testamentstagaren utan inskränkning. Om förordnandet inte avser hela kvarlåtenskapen men ändå inkräktar på bröstarvinges rätt till laglott, har efterlevande make emellertid rätt att ärva de gemensamma bröstarvingarnas laglott med fri förfoganderätt i den del testator inte förfogat över genom testamente.¹⁴ Den överskjutande delen äger de gemensamma bröstarvingarna utfå utan inskränkning. Särkullbarn har, som ovan nämnt, alltid rätt att utfå sin laglott utan någon inskränkning i rätten från efterlevande make.¹⁵

För det fall ett testamentariskt förordnande är till förmån för den efterlevande maken ter sig situationen något annorlunda.¹⁶ Låt säga att den avlidne, som efterlämnar både särkullbarn och gemensamma bröstarvingar tillsammans med efterlevande make, har testamenterat hela sin kvarlåtenskap till efterlevande make med full äganderätt. I den givna situationen kan konstateras att samtliga bröstarvingars laglotter har kränkts med anledning av förordnandets utformning och de har således att påkalla jämkning av testamentet för utfående av sina laglotter. Här uppkommer tydliga skillnader bröstarvingarna emellan. Den avlidnes särkullbarn har i vanlig ordning rätt att utfå sin laglott direkt, men kommer på grund av testamentets utformning inte äga rätt till efter arv i den efterlevande makens kvarlåtenskap. De gemensamma bröstarvingarnas laglotter kommer däremot att tillfalla den efterlevande maken med fri förfoganderätt och med en inestående rätt till efter arv i den efterlevandes kvarlåtenskap avseende rätten till laglott efter den först avlidne föräldern. Det kan te sig märkligt att gemensamma bröstarvingar har att påkalla jämkning vid den först avlidne föräldrarnas bortgång eftersom gemensamma bröstarvingar i slutändan ändå kommer att ärva den efterlevande föräldern, främst med hänsyn till att laglotten inte kommer att utgå vid tidpunkten för jämkning. Jämkning har emellertid effekten av att omvandla laglotsrätten till en kvotdel i efterlevande makes egendoms massa.¹⁷ Den efterlevande maken ges möjlighet att förfoga över laglotten under sin livstid, men kan inte testamentera bort och inte heller avhända sig eller väsentligt minska sin kvarlåtenskap genom någon form av benefik transaktion till förfång för de gemensamma bröstarvingarnas rätt till laglott efter den först avlidne föräldern.¹⁸ För det fall den efterlevande föräldern har egna särkullbarn utgör jämkningen också ett ekonomiskt skydd

14 Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:3 under rubriken Testamente till förmån för annan än efterlevande make.

15 Se ovan avsnitt 2.1.

16 Se härom Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:3 under rubriken Testamente till förmån för efterlevande make.

17 Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:3 under rubriken Testamente till förmån för efterlevande make.

18 Jfr härom ÄB 3:3.

för de gemensamma bröstarvingarna som då har en inestående rätt till en kvotdel i den efterlevande makens förmögenhetsmassa, samt rätt till arv efter den efterlevande maken.

2.2.3 TREDJE STYCKET – JÄMKNINGSTIDSFRISTENS LÖPTID

Tredje och sista stycket i ÄB 7:3 tar sikte på den tidsfrist om sex månader som en bröstarvinge har att förhålla sig till om denne avser att påkalla jämkning för utfående av laglott sedan delgivning av testamentet skett i behörig ordning. Enligt ÄB 14:4 ska testamentet delges arvinge genom överlämnande av testamentehandlingen i bestyrkt kopia, alternativt protokoll över förhör med testamentsvittnena i fråga om muntliga testamenten. Delgivning enligt förevarande ordning behöver dock inte iakttas i de fall en arvinge redan godkänt testamentet.¹⁹

Genom NJA 2014 s. 996 fastställde Högsta domstolen (HD) att klanderfristen för arvinge börjar löpa först när arvingen får del av testamentet och det vid mottagandet klart framgår att testamentstagarens syfte varit att delge testamentet. HD ansåg inte att så var fallet när (I) testamentet kommit arvingen till del vid förordnande om boutredningsman och inte heller när (II) försändelsen vari testamentet levererats till arvinge samt kvitterats med mottagningsbevis innehåller instruktioner om att mottagaren ska vidta ytterligare åtgärd för att klanderfristen ska börja löpa.

Försitter bröstarvingen fristen om sex månader, eller väljer bröstarvingen att godkänna testamentet, går rätten att erhålla laglott ur testamente enligt förevarande paragraf förlorad.²⁰

2.3 ÄB 7:4 – DET FÖRSTÄRKTA LAGLOTTSSKYDDET

2.3.1 GÅVOR FÖR DÖDSFALLS SKULL

Det förstärkta laglottsskyddet i ÄB 7:4 tar sikte på vissa benefika dispositioner den avlidne vidtagit under sin livstid.²¹ Häri avses sådana benefika dispositioner som den avlidne på ett eller annat sätt avhänt sig under sådana omständigheter eller på sådana villkor att syftet med den vidtagna dispositionen är att likställa med testamente. Paragrafens tillkomst bygger på en grundtanke om att arvlåtaren inte ska kunna kringgå laglottsskyddet genom

¹⁹ Jfr Agell, A., Testamentsrätt – en lärobok om rättshandlingar för dödsfalls skull, uppl. 3:5, lustus förlag AB, Uppsala 2003, s. 62.

²⁰ Jfr Brattström, M., Singer, A., Rätt arv, s. 113 f.; Lind., G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:3 under rubriken Tredje stycket.

²¹ Jfr Lind., G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:4 under rubriken 1) Gåva eller annan benefik disposition.

att denne, istället för att upprätta ett testamente, förfogar över sin egendom i syfte att ordna successionen.²² För tillämpning av ÄB 7:4 krävs emellertid inte någon konkret avsikt att kringgå laglotsreglerna från givarens sida, vilket har fastslagits i NJA 1973 s. 687.²³

2.3.2 GÅVOBEGREPPET I ÄB 7:4

De typer av benefika dispositioner som inryms i ÄB 7:4 är tämligen många. Paragrafens gåvobegrepp har i grunden tolkats lika extensivt som i reglerna om förskott på arv.²⁴ Utöver rena gåvor innefattar bestämmelsen således även – men inte uteslutande – underprisförsäljning, eftergift av fordran, betalning av skuld, infriande av borgensförbindelse samt vissa dispositioner mellan makar.²⁵ En avgörande skillnad mellan bestämmelserna om förskott på arv och det förstärkta laglottsskyddet är att den sistnämnda även omfattar gåvor till andra än arvingar, vilket således innebär att även gåvor eller andra benefika dispositioner företagna mot tredje man kan komma att angripas genom bestämmelsen.²⁶

2.3.3 FÖRSTA STYCKET – REKVISIT FÖR ANGRIFLIGHET

För att kunna angripa företagna benefika dispositioner uppställer bestämmelsen i ÄB 7:4 vissa krav. Det första kriteriet i paragrafen anger att dispositionen ska vara att likställa med testamente, vilket innebär att den ska vara vidtagen för dödsfalls skull.²⁷ Bestämmelsen uppställer två alternativa grunder för dispositionen – egendomen ska antingen ha bortgivits under sådana omständigheter eller på sådana villkor att gåvan till syftet är att likställa med testamente.

Inom ramen för den första grunden – att givaren bortgivit egendom under sådana omständigheter att dispositionen är att likställa med testamente – märks särskilt sådana gåvor givaren lämnar när denne står inför döden och inte längre har samma intresse för eller nytta av egendomen.²⁸ Även gåvor givna vid tidigare tidpunkt kan komma i beaktande om givarens ändamål med gåvan kan

22 Walin, G., Ärvdabalken Del I, s. 184 f.

23 Jfr även Brattström, M., Singer, A., Rätt arv, s. 117; Lind., G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:4 under rubriken Första stycket.

24 Lind., G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:4 under rubriken 1) Gåva eller annan benefik disposition.

25 Jfr bl.a. NJA 1939 s. 71, NJA 1934 s. 462, NJA 1945 s. 81, NJA 1985 s. 414.

26 Lind., G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:4 under rubriken 1) Gåva eller annan benefik disposition.

27 Jfr ovan NJA 1973 s. 687; givarens subjektiva avsikt är inte avgörande. Se även Brattström, M., Singer, A., Rätt arv, s. 119, avseende bestämmelsens tillämpning oberoende av mottagarens onda eller goda tro beträffande dispositionens syfte.

28 Lind., G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:4 under rubriken 2) Gåva för dödsfalls skull (ad mortis casua).

antas ha varit att ordna med successionen. Vid en sådan situation kan givarens ålder vara en relevant omständighet, dock bör inte åldern som tolkningsdata tillmätas alltför stor vikt.²⁹

Den andra grunden avser de situationer där givaren bortgivit egendom på sådana villkor att gåvan till syftet är att jämställa med testamente. Här avses bland annat de fall där gåvogivaren inte gör någon reell uppoffring i samband med gåvoöverlåtelsen eftersom gåvogivaren i praktiken får behålla nyttan av egendomen.³⁰ Att gåvogivaren får behålla nyttan av egendomen kan te sig på olika sätt, exempelvis genom villkor om nyttjanderätt intill givarens död eller rätt till avkastning. Ett annat exempel är när givaren de facto inte gör någon kännbar uppoffring genom dispositionen, såsom när en gåva ges till make eller annan som givaren står i nära relation till och det kan antas att givarens nytta av egendomen består trots avsaknad av uttryckliga villkor därom. Vid bedömningen torde således syftet med gåvan vara tongivande och mindre vikt fästas vid tidpunkten mellan gåvotillfället och tidpunkten för den avlidnes frånfälle.³¹

Ett sista hinder ställs upp som ett rekvisit i bestämmelsen, nämligen att det inte får föreligga särskilda skäl emot att behandla dispositionen på samma sätt som om gåvan utgjort ett testamentariskt förordnande. Rekviritet kan likställas med en nödbroms för särskilda fall och kan bland annat komma att användas i situationer där den materiella utgången av en tillämpning av ÄB 7:4 skulle kunna generera otillfredsställande resultat.³²

Om en talan enligt ÄB 7:4 vinner bifall och bestämmelsen får genomslagskraft ska vad som gäller för testamente i ÄB 7:2 och 7:3 även gälla för den vidtagna dispositionen. Gåvans värde ska således räknas samman med den avlidnes kvarlåtenskap för att den kvot som avser bröstarvingarnas laglott ska kunna bestämmas.³³ Att anmärka är att det är gåvans värde vid tidpunkten för den avlidnes frånfälle som ska ligga till grund för vad som ska läggas till kvarlåtenskapen, till skillnad från vad som gäller för förskott på arv i ÄB:s sjätte kapitel, där den avgörande värderingstidpunkten istället sätts till tidpunkten för den benefika dispositionen.³⁴ Skillnaden torde grunda sig i att de dispositioner som

29 Lind., G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:4 under rubriken 2) Gåva för dödsfalls skull (ad mortis casua).

30 Brattström, M., Singer, A., Rätt arv, s. 117; Walin, G., Ärvdabalken Del I, s. 185 f.

31 Walin, G., Ärvdabalken Del I, s. 185.

32 Walin, G., Ärvdabalken Del I, s. 186 f.

33 Walin, G., Ärvdabalken Del I, s. 187.

34 Lind., G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:4 under rubriken 4) Laglotsberäkningen.

faller under tillämpningsområdet för ÄB 7:4 är att likställa med testamenteriska förordnanden; gävtogaren bör genom dispositionen inte komma i bättre ställning än om den vidtagits i ett testamente även om viss avräkning för skulder, vederlag och förbättringsåtgärder som hänför sig till gåvan kan medges.

2.3.4 ANDRA STYCKET – TALEFRISTEN

I ÄB 7:4 st. 2 anges den tidsfrist bröstarvingen har att förhålla sig till för att göra sin rätt till det förstärkta laglottsskyddet gällande. Det angivna stycket stipulerar att bröstarvingen ska väcka talan inom ett år från att bouppteckningen efter arvlåtaren avslutades. Försitter bröstarvingen angiven talefrist har rätten att föra talan om gåvans återgång gått förlorad. Framhållas bör även det faktum att talerätten är personlig och att talan om anspråk endast kan väckas av en bröstarvinge.³⁵ Behörighet att väcka talan kan exempelvis inte övergå till bröstarvinges konkursbo.

Eftersom talefristen i ÄB 7:4 börjar löpa först när huvudbouppteckningen är avslutad är det av vikt för bestämmelsens tillämpning att avgöra när denna tidpunkt inträffar. Av ÄB 20:1 följer att bouppteckningen ska förrättas senast tre månader efter den avlidnes frånfälle om Skatteverket inte förlänger fristen med hänsyn till boets beskaffenhet eller annan särskild orsak. ÄB kapitel 20 innehåller vidare bestämmelser om boupptecknings upprättande, materiella innehåll och registrering.

Talefristens löptid har tagits upp för prövning i ett flertal rättsfall från HD.³⁶ I NJA 2018 s. 341, vilket är det senaste målet då frågan prövades, ger domstolen en tydlig överblick över utgångspunkten för talefristen i ÄB 7:4. Prejudikatfrågan i målet avsåg vid vilken tidpunkt en bouppteckning skulle anses ha avslutats eftersom det omtvistade rättsfaktumet var direkt avgörande för talefristens löptid. HD konstaterade att en bedömning av när en bouppteckning är att anse som avslutad måste göras i ljuset av de krav som ställs på bouppteckningen för att denna ska kunna registreras.³⁷ Registreringstidpunkten som sådan utgör emellertid inte grund för talefristens början; tidsfristen börjar löpa så snart en bouppteckning är förrättad.³⁸ HD anförde vidare att så länge de formella föreskrifterna iakttagits får en bouppteckning i allmänhet anses avslutad redan när huvudbouppteckningen förrättats,

35 Walin, G., Ärvdabalken Del I, s. 194.

36 Se NJA 1980 s. 305, NJA 1993 s. 594, NJA 2009 s. 717 och NJA 2018 s. 341.

37 NJA 2018 s. 341, p. 10.

38 Jfr NJA 2009 s. 717.

oavsett om en tilläggsbouppteckning sedermera behöver upprättas.³⁹ Om en bouppteckningshandling färdigställts och undertecknats i behörig ordning på den i handlingen sista angivna förrättningsdagen börjar talefristen som huvudregel löpa vid den tidpunkten.⁴⁰ Ibland kan emellertid vissa nödvändiga åtgärder behöva vidtas innan bouppteckningen kan anses avslutad. I sådana fall är det först vid tidpunkten då åtgärderna vidtagits som talefristen börjar löpa. HD angav avslutningsvis att bevisbördan åvilar den bröstarvinge som, mot en invändning om att talefristen försuttits, hävdar att fristen iakttagits och att talan således har väckts inom rätt tid.⁴¹

2.3.5 TREDJE STYCKET – EJ FULLBORDADE GÅVOR

Det tredje och sista stycket i ÄB 7:4 avser den situation där gåva ej fullbordats innan givaren avlidit. Bestämmelsen tar sikte på gåvoutfästelser och innebär att gåvor som ännu inte fullbordats vid gåvogivarens frånfälle inte torde kunna plikta dödsboet att utge gåvan för de fall densamma hade kunnat återbäras till kvarlåtenskapen enligt förevarande lagrum.⁴² Gåvoutfästelsen blir således utan verkan intill bröstarvinges rätt till laglott. Med hänsyn till att tredje stycket faller utanför framställningens syfte kommer denna situation framledes lämnas därhän.

3. TILLÄMPNING AV ÄB 7:4 NÄR RÄTTEN TILL LAGLOTT I ÄB 7:3 INTE TILLVARATAGITS

3.1 PRESENTATION AV PROBLEMFÖRMULERING

För att återanknyta till syftet kommer detta kapitel inledningsvis att sätta ramarna för den kommande framställningen. Den huvudsakliga avsikten med framställningen är att utreda förhållandet mellan tidsfristerna i ÄB 7:3 och 7:4 för att på så sätt kunna granska det materiella utfallet bestämmelserna kan komma att resultera i.

Av vad som framkommit ovan kan konstateras att tidsfristerna i ÄB 7:3 och 7:4 baseras på olika förutsättningar, både vad gäller löptidens början och löptidens längd. En bröstarvinge har således enbart sex månader på sig från att testamentet delgivits att ta ställning till dess konsekvenser innan ett beslut måste fattas om huruvida jämkning i testamentet ska påkallas. I kontrast till denna bestämmelse står tidsfristen för det förstärkta laglottsskyddet. Löptiden för tidsfristen avseende anspråk å gåva som är att likställa med testamentariskt förordnande belöper nämligen under ett helt år sedan huvudbouppteckningen

39 NJA 2018 s. 341, p. 11. Jfr NJA 1980 s. 305 och NJA 1993 s. 594.

40 NJA 2018 s. 341, p. 12.

41 NJA 2018 s. 341, p. 13.

42 Lind., G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till 7:4 under rubriken Tredje stycket.

efter den avlidne har avslutats. I bästa fall avslutas huvudbouppteckningen inom den lagstadgade fristen om tre månader, vilket medför att tidsfristerna i ÄB 7:3 och 7:4 kan komma att överlappa varandra.⁴³ Har bröstarvinge ännu inte godkänt testamentet kan den korta tid som kvarstår av fristen i ÄB 7:3 efter att huvudbouppteckningen avslutats få avgörande betydelse för det materiella utfallet av bröstarvinges laglott.⁴⁴ Skulle det emellertid vara så att dödsboet beviljas mer tid för att upprätta och avsluta bouppteckningen över den avlidnes behållning, eller om det sedermera skulle behöva upprättas en tilläggsbouppteckning för att ny information om relevanta värden tillkommit, finns ingen möjlighet för bröstarvinge att bedöma resultatet av sitt val.

Föga möjlighet lämnas till utvärdering av den eventuella rättsförlust som kan komma att drabba en bröstarvinge i kölvattnet av ett beslut fattat på felaktiga förutsättningar. Kan skillnaderna i tidsfristernas obalanserade löptider anses förenliga med varandra när de i grunden bottnar i samma laglotsanspråk? Hur skulle det materiella utfallet bli om en bröstarvinge väljer att avstå – alternativt försitter – sin rätt till laglott enligt den första bestämmelsen, för att sedermera få kännedom om att den avlidne företagit en benefik disposition av det slag som faller under den andra bestämmelsens tillämpningsområde?

För att närmare kunna se över problematiken ter det sig lämpligast att stipulera ett exempel där de rättsliga frågorna utreds nedan under avsnitt 3.2–3.4 och där det slutliga resultatet sedermera kommer redovisas i artikelns avslutande avsnitt 4:

A avlider och efterlämnar maken B, samt den gemensamma bröstarvingen C och särkullbarnet D. A hade upprättat ett testamente där det framgår att hela kvarlåtenskapen ska tillfalla den efterlevande maken med full äganderätt. Kvarlåtenskapen efter bodelning uppgår till 200 000 kr. Med hänsyn till boets låga värde väljer C att inte påkalla jämkning i testamente och avstår således sin ovillkorliga rätt till laglott till förmån för efterlevande förälder. D väljer däremot att påkalla jämkning. Under bouppteckningsförrättningen uppdragas att A till en utomstående gåvotagare bortgivit egendom till ett värde av 400 000 kr under sådana omständigheter eller på sådana villkor att dispositionen är att likställa med testamente. D upplyser C om situationen och uppger sig vilja föra talan mot gåvotagaren då D vill få ut så mycket som möjligt ur kvarlåtenskapen, samt då dispositionen

43 Se ÄB 20:1.

44 Det bör emellertid anmärkas att testamentet kan komma att delges efter bouppteckningens förrättningsdag och att klanderfristen således börjar löpa först när delgivning skett i behörig ordning.

kränker bröstarvingarnas laglottsanspråk. D förklarar vidare att en talan enligt bestämmelsen om förstärkt laglottsskydd är personlig och att C således måste föra en egen talan mot gåvotagaren om C önskar. C känner sig olustig över situationen; gåvotagaren är ingen C vill gynna genom att avstå sitt laglottsanspråk. Kan C också väcka talan mot gåvotagaren, trots att C inte påkallat jämkning i testamente för utfående av sin laglott? Vilket utfall kan C förvänta sig?

3.2 KAN BRÖSTARVINGE VÄCKA TALAN MOT GÅVOTAGARE ENLIGT ÄB 7:4 TROTS AVSAKNAD AV RÄTT TILL LAGLOTT I DEN AVLIDNES KVARLÅTENSKAP?

Om en bröstarvinge godkänner testamente eller försitter den i ÄB 7:3 lagstadgade tidsfristen är denne inte längre att anse som dödsbodelägare, likt den situation som beskrivs i exemplet ovan.⁴⁵ Inträder förrättningsdagen efter tidpunkten för godkännande eller försutten tid torde det således inte finnas anledning att kalla bröstarvingen till förrättningen, även om denne ska upptas i bouppteckningen enligt lag.⁴⁶

Dispositioner av det slag som avses i ÄB 7:4 uppdragas vanligen i anslutning till förrättningstidpunkten eller därefter genom att information därom eventuellt kan komma att upptas i en tilläggsbouppteckning.

I syfte att utreda huruvida gåvor är av det slag som är för handen i ÄB 7:4 kan edgång enligt ÄB 20:6 st. 2 begäras av den vars rätt beror därav.⁴⁷ Huruvida rätten att begära edgång kan göras gällande av en bröstarvinge som vid tidpunkten för begäran inte längre är att anse som dödsbodelägare är något oklart.⁴⁸ I NJA 1932 s. 60 hade edgång begärts av arvinge som uteslutits från arv

45 Jfr ÄB 18:1 som listar dödsbodelägare och deras rättigheter.

46 Angiven situation skulle kunna uppkomma när ett tidigt samtycke till testamentet lämnats, alternativt när anstånd med att inkomma med bouppteckning beviljats i enlighet med ÄB 20:1 st. 1 så att bröstarvinges tidsfrist riskerar försittas. Förrättas bouppteckningen inom lagstadgad tid och bröstarvinge ännu inte avgivit sin inställning till testamentet ska denne betraktas som delägare i dödsboet, ÄB 18:1 st. 4, eftersom bröstarvinge innehar berättigat anspråk på laglott intill dess testamentet lagligen blir stående. Avseende det faktum att arvinge ska anges i bouppteckningen trots att denne inte erhåller arv ur kvarlåtenskapen, se härom ÄB 20:3 st. 1 men. 3. Vidare bör anmärkas att om bröstarvingen, eller annan arvinge för den delen, har ett anspråk på efterarv i kvarlåtenskapen så ska denne kallas till förrättningen även om testamentet blivit stående. Anspråk å efterarvsandel utgår före det testamentariska förordnandet.

47 Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del II, uppl. 6 (21 februari 2019, Zeteo), kommentaren till ÄB 20:6 under rubriken Andra stycket.

48 Jfr Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del II, kommentaren till ÄB 20:6 under rubriken Andra stycket.

efter den avlidne genom testamente. Testamentet hade vid tidpunkten för talan om edgång vunnit laga kraft. Domstolen fann att arvingen inte gjort antagligt att arvingens rätt skulle vara beroende av att uppgifterna i bouppteckningen besannades med ed och konstaterade därigenom att arvingen således inte ägde påfordra edgång. Målets utgång talar således emot att en bröstarvinge skulle kunna föra talan om edgång i ett dödsbo vari bröstarvingen inte är att anse som dödsbodelägare. Att anmärka är emellertid att arvingen i målet var ett syskonbarn till den avlidne. Oavsett om regeln i ÄB 7:4 skulle ha ägt tillämpning på en hypotetisk företagen disposition i målet skulle denna rätt inte kunna åberopas av arvingen eftersom rätten enbart tillkommer den avlidnes bröstarvingar.⁴⁹ Frågan är om en bröstarvinge – vilken inte är dödsbodelägare i lagens mening – som önskar få kännedom om de dispositioner den avlidne vidtagit inom tillämpningsområdet för ÄB 7:4 ändock bör tillerkännas rätt att begära edgång för att tillvarata sin rätt avseende nämnda bestämmelse. Svaret torde vara beroende av huruvida bröstarvinge gentemot gåvotagare äger rätt att åberopa ÄB 7:4, även om bröstarvingen undgått att påkalla jämkning i testamente avseende rätten till sin laglott. Om bröstarvingen innehar talerätt med stöd i ÄB 7:4 är det också rimligt att tillerkänna bröstarvingen rätt att begära edgång eftersom bröstarvinges rätt är beroende av uppgifterna, medan det om sådan talerätt saknas inte finns anledning att ge bröstarvingen rätt att begära edgång.

Den återstående frågan är huruvida en bröstarvinge de jure kan väcka talan mot en gåvotagare med stöd av ÄB 7:4 när bröstarvinge saknar rätt till den faktiska behållningen i boet med anledning av lagakraftvunnet testamente. Bestämmelsens ordalydelse uppställer inga direkta hinder därom, utan anger enbart att om talan vinner bifall ska gåvan behandlas på samma sätt som vad är stadgat om testamente i ÄB 7:2 och 7:3. Bröstarvinge äger således påkalla jämkning i gåvan för utfående av sin laglott.

Hur bör då gåvan lämpligen betraktas – och vad får det för betydelse för bröstarvinges talerätt enligt ÄB 7:4? Klart är att en disposition som föranleder tillämpning av ÄB 7:4 ska likställas med testamente. Gåvan har emellertid fullbordats utan att de formella kraven för upprättande av testamente har iakttagits. Bör gåvan, som då ska likställas med testamente, anses härledd ur redan befintligt testamente och godkännandet av detsamma – eller bör gåvan rimligen betraktas som ett separat testamente? I förarbetena till paragrafens tillkomst ges ingen ledning härom.⁵⁰ Lagberedningen avfärdade förevarande problem med att situationen inte erfordrade särskilda bestämmelser;

49 Jfr NJA 1932 s. 60. Talan i målet väcktes år 1928, samma år som lag (1928:279) om arv trädde ikraft.

50 SOU 1925:43, s. 319 f.

tillräcklig ledning kunde vinnas genom en sammanställning av de nuvarande bestämmelserna i ÄB 7:3 och 7:4. Vidare angavs att testamente och gåvor av förevarande slag hade att konkurrera om den del av kvarlåtenskapen som inte utgjorde bröstarvinges laglott. Problematiken har sedan dess inte berörts ytterligare i senare tillkomna förarbeten.⁵¹

Om det första påståendet skulle anses gälla, det vill säga att gåvan ska ses som ett förordnade företaget i redan förefintligt testamente, torde bröstarvinge sakna talerätt avseende återbäring av gåvan med stöd av ÄB 7:4 eftersom testamentet redan vunnit laga kraft. Ett sådant resultat kan emellertid te sig anmärkningsvärt med hänsyn till att bröstarvingen inte godkänt den företagna dispositionen.

Det senare påståendet vinner stöd genom att dispositionen vidtagits utom de formella krav som ställs på ett testamentariskt förordnande. Frågan är då hur dispositionen ska behandlas i förhållande till testamentet. Klart är att dispositionens värde ska läggas till kvarlåtenskapen, för en beräkning av laglottens värde, så att dispositionen sedermera kan nedsättas i motsvarande mån laglotten kränkts.⁵² Men i vilken utsträckning ska gåvans värde sättas ned? Gåvor avser generellt sett viss bestämd egendom eller ett bestämt penningbelopp och torde således vara att likställa med legat i lagens mening. Enligt vad som stadgas i ÄB 7:3 st. 1 ska legat utgå före universellt förordnande, vilket skulle resultera i att gåvan enbart ska nedsättas intill bröstarvinges laglott och att den universella testamentstagaren skulle kunna ställas helt lottlös. I en sådan situation skulle testamentet enbart få en illusorisk effekt för de fall en bröstarvinge valt att påkalla jämkning i testamente. Denna företeelse väcker kanske inte särskilt starkt anstöt eftersom utfallet skulle bli detsamma om testamentet skulle vara utställt till flera testamentstagare, vari såväl förordnande om legat som universellt förordnande förekommer.⁵³ Utfallet av det anförda är dock svårt för en universell testamentstagare att förutse på förhand eftersom gåvan inte ingår i kvarlåtenskapen intill bröstarvinges framgång med talan om återgång. Om testamentet däremot vunnit laga kraft är det själva anspråket som en bröstarvinge kan ha på en gåvotagare med stöd av ÄB 7:4 som står på spel, eftersom testamentstagaren behåller vad denne fått genom testamentet. Om bröstarvingen väljer att föra talan mot en gåvotagare vars mottagna egendom är att jämställa med legat är det nämligen det universella förordnandet i testamentet som borde ge vika för legatet. Resultatet innebär att bröstarvinges laglott i huvudsak beräknas utifrån testamentet, vars värde bröstarvingen inte kan utfå med anledning av testamentets

51 Jfr bl.a. SOU 1925:43, prop. 1928:17, SOU 1954:6 och prop. 1958:144.

52 Jfr ovan avsnitt 2.3.3.

53 Jfr hierarkin avseende testamentariska förordnanden i ÄB 7:3.

rättskraft, medan gåvotagaren enbart har att utge det överskjutande beloppet om sådant finns. Frågan är då om en nedsättning rimligen bör företas i proportion till testamentet.⁵⁴ Det bristande stödet härom talar emot en sådan lösning med hänsyn till den hierarkiska ordning som stipuleras i ÄB 7:3. Vad som emellertid skulle kunna tala för en proportionerlig nedsättning är det faktum att hänsyn inte tagits till de formella kraven för testamentariska förordnanden vid gåvodispositionen och att denna omständighet får stå gåvotagaren till last. Huruvida detta vore en rimlig lösning kan ifrågasättas med hänsyn till att gåvodispositionen ändock företagits medan den avlidne ännu var i livet, vilket snarare pekar på att den avlidnes vilja var att gåvotagaren skulle få behålla den mottagna egendomen.

3.3 KONSEKVENSER AV TIDSRISTERNAS UTFORMNING

Eftersom tidsfristerna i ÄB 7:3 och 7:4 påbörjas vid och belöper över olika tidpunkter kan resultatet av att bröstarvinge inte tillvaratar sin rätt enligt båda bestämmelserna få förödande konsekvenser för såväl bröstarvinge som testamentstagare.

Anledningen till att en bröstarvinge väljer att avstå sin rätt till laglott enligt ÄB 7:3 kan variera. En anledning skulle exempelvis kunna vara att det föreligger brist i boet och att det således framstår som onödigt att företa jämkning i ett testamente som inte kommer att kunna verkställas, medan en annan anledning kan vara att bröstarvingen önskar gynna testamentstagaren. Ytterligare en anledning kan vara en kombination av dessa, exempelvis när kvarlåtenskapens värde är relativt lågt och bröstarvingen således inte ser någon anledning till att begära jämkning i testamentet, utan låter det testamentariska förordnandet få verkan fullt ut.

Vad som emellertid ter sig problematiskt är det faktum att om det senare uppdragas att den avlidne vidtagit sådan disposition som avses i ÄB 7:4 kan, som ovan påvisats, en talan avseende återbäring av gåvan intill laglotten komma att påverka det ekonomiska utfallet av ett laglotsavstående enligt ÄB 7:3 om dispositionen likställs med legat.⁵⁵ Ett återopande av återbäring kan således komma att te sig som tämligen onödig, även om laglottens totala värde skulle öka. Bröstarvingen får då inte ut mer än det överskjutande värde som överstiger kvarlåtenskapen.

Av det hittills anförda vill jag således påstå att tidsfristerna i ÄB 7:3 och 7:4 inte är förenliga med varandra eftersom det förekommer situationer då dessa

⁵⁴ Jfr Lind, G., Walin, G., Ärvdabalken Del I, kommentaren till ÄB 7:4 under rubriken 4) Laglotsberäkningen.

⁵⁵ Jfr ovan avsnitt 3.2.

inte överlappar. En bröstarvinge riskerar således att fatta ogenomtänkta beslut, vilka kan komma att resultera i icke önskvärda resultat – med hänsyn till lagtextens utformning – för såväl bröstarvinge som testamentstagare.

3.4 KAN ETT GODKÄNNANDE AV TESTAMENTE ÅTERKALLAS?

En fråga i sammanhanget är om det är möjligt för arvinge att återkalla ett testamentesgodkännande som lämnats efter testators frånfälle. Ett godkännande av testamente innebär i realiteten ett avstående från arvinges möjlighet att klandra testamentet.⁵⁶ Godkännandet anses således som huvudregel vara bindande till sin natur oavsett formen för hur godkännandet lämnats.

Vissa situationer kan emellertid föranleda ett ifrågasättande av om arvingen godkänt ett testamente utan att vederbörande för den delen haft kännedom om samtliga omständigheter kring testamentet.⁵⁷ Kanske hade arvingen valt att agera annorlunda om alla omständigheter varit kända vid tidpunkten för godkännandets lämnande. Om så är fallet, skulle det då vara möjligt att genom en tillämpning av förutsättningsläran förklara testamentesgodkännandet som oförbindande?

Utan att göra en djupdykning i förutsättningslärans alla överväganden torde kunna konstateras att det i teorin skulle vara möjligt att applicera läran i fall som ovan.⁵⁸ Frågan är emellertid vilka situationer som skulle kunna föranleda en sådan tillämpning. Om fristen i ÄB 7:3 föruttit har något godkännande de facto inte lämnats, men kan alltjämt anses ha lämnats konkludent. En tillämpning av förutsättningsläran i ett sådant fall skulle emellertid uppmuntra arvinges passivitet, vilket med sannolikhet skulle kunna leda till oönskad resultat där följden blir att arvingen gynnas av att inte ta ställning.

Har arvingen godkänt testamentet ter sig situationen något annorlunda. Arvingen har då valt att fatta ett beslut om godkännande baserat på de förutsättningar som för arvingen var kända vid tidpunkten för beslutet. Om det sedermera visar sig att beslutet fattats trots bristande kännedom om samtliga relevanta förutsättningar torde det inte vara omöjligt att angripa godkännandet med hjälp av förutsättningsläran.

Godkännandet bör emellertid inte anses vara helt verkningslöst; om förutsättningsläran kan komma att användas bör en avvägning härom vara restriktiv. En bröstarvinge bör exempelvis inte utan vidare kunna återkalla ett

⁵⁶ Agell, A., Testamentsrätt, s. 62.

⁵⁷ Agell, A., Testamentsrätt, s. 62 f.

⁵⁸ Jfr ovan avsnitt 3.2.

testamentesgodkännande med en tillämpning av förutsättningsläran, enbart på grund av den ekonomiska rättsförlust en bröstarvinge kan komma att drabbas av vid en utesluten tillämpning av ÄB 7:3. Inte heller bör det vara möjligt i kombination med en tillämpning av ÄB 7:4. Om det däremot skulle finnas stöd för att angripa godkännandet på andra grunder än rent ekonomiska torde en tillämpning av förutsättningsläran inte vara omöjlig.

4. AVSLUTANDE REFLEKTIONER

Artikeln börjar lida mot sitt slut och det har blivit dags att återanknyta till syftet bakom det arbete som föranlett det resultat du nu håller i din hand. Artikeln har varit avsedd att belysa den problematik som kan uppkomma genom att en bröstarvinge väljer att godkänna ett testamente, alternativt försitter tiden för rätten att påkalla jämkning av detsamma, och det sedermera uppdragas att den avlidne avhänt sig egendom på ett sätt som är att likställa med testamente.

Av vad som påvisats i framställningen ovan anser jag – till skillnad från förarbetena – att det finns skäl att se över den problematik som kan uppstå när ÄB 7:4 tillämpas i korrelation med testamente.⁵⁹ Problematiken framstår som särskilt tydlig i relation till testamenten utställda till universella testaments-tagare eftersom legat ska utgå före ett universellt förordnande.

Behovet av en översyn kan verka litet med hänsyn till att situationen inte har prövats i svensk rätt. En bröstarvinge som godkänt testamente, eller försuttit tiden för jämkning i densamma, saknar kanske incitament att beblanda sig med dödsboutredningen även om det skulle ligga i bröstarvingens intresse att se över möjligheten till återbäring av benefika dispositioner.

Ur ett rättsteoretiskt perspektiv vore det emellertid väldigt intressant att få klarhet i hur liknande situationer ska hanteras. Jag hade således velat se ett prejudikat från HD som berör hur en gåva ska nedsättas i förhållande till ett testamentariskt förordnande i ett fall där situationen liknar den i det stipulerade exemplet i avsnitt 3.1. Om HD skulle komma fram till ett utfall likt det jag har föreslagit ovan, kanske det väcker en tanke hos lagstiftaren att se över behovet av de särskilda bestämmelser som tidigare avisats.⁶⁰

Avslutningsvis vore det på sin plats att besvara de frågor som ställdes i exemplet under avsnitt 3.1. Den första frågan C hade var om C kunde väcka talan mot den utomstående gåvotagaren trots att C inte påkallat jämkning i testamente

59 Jfr SOU 1925:43, s. 319 f. Se dock även s. 322.

60 Jfr SOU 1925:43, s. 319 f.

för att utfå sin laglott. Jag skulle vilja svara att C troligtvis kan väcka talan om återgång av gåvan. Förutsättningen härtill torde emellertid bero på om dispositionen likställs med ett *nytt* testamente eftersom C redan godkänt det ursprungliga testamentet.

Den andra frågan C ville ha besvarad var vilket utfall C kunde förvänta sig av en talan enligt ÄB 7:4. Här beror svaret på om dispositionen är att likställa med legat eller om en nedsättning ska göras proportionerligt i förhållande till testamentet. Den totala kvarlåtenskapen, inberäknat gåvan, är 600 000 kr och vardera bröstarvinges laglott utgör 150 000 kr. Om gåvan är att se som legat kommer legatet utgå före ett universellt förordnande, vilket innebär att gåvan enbart ska sättas ned med 100 000 kr, varur bröstarvingarna erhåller 50 000 kr var. Om testamentet och gåvan istället skulle nedsättas proportionerligt skulle den universelle testamentstagarens andel om 100 000 kr utöver bröstarvingarnas laglott sättas ned med $\frac{1}{5}$ intill laglotsanspråket medan gåvotagarens andel om 400 000 kr skulle sättas ned med $\frac{4}{5}$ i motsvarande mån. Eftersom bristen för respektive bröstarvinge uppgår till 100 000 kr vardera ska gåvotagaren således ersätta denna brist med $\frac{4}{5}$. C skulle således erhålla 80 000 kr från gåvotagaren, medan testamentstagaren på grund av det av C godkända testamentet behåller resterande del av C:s laglott. D, å sin sida, erhåller hela sitt laglotsanspråk om 150 000 kr oavsett hur nedsättningen av gåvan företas, eftersom laglottens beräknade värde består.